

PERŽVALGA.

— „Varpas” pranesza 6 num. kad lenkai buvo sutarę Tilžeje išleisti naują lietuviszką laikraštį su prielankia jiems pakraipa, išgiriavę lia lietuviams lenkų geradarystes. Vienok vyskupams atsisakius nuo tojo laikraszcio szelpimo, liko tasai laikrasztis negimęs.

— Kur tie lietuviai neskriaudžiami ir dar nuo savų kunigų? Liepojui yra daugelis lietuvių; mokykla yra po apieka vietinio kunigo von de Ropp, barono, kurioje mokina mokintojos (kaip ir Chicagoje pas kun. Krawczuną), bet vaikai lankanti tą mokyklą nieko neismokstanti. Kas metas mokintojos renka nuo vaikų mokykloje po 50—100 kapeikų ant kun. Roppo varduvių, paczių mokintojų, tai ant altorių, bažnyczios; vaikai turi pirkti tikietus ant lioterijų ir tt. Vaikai lankę mokyklą per du metu nemoka skaityti nei lenkiskai nei gudiskai; lietuviszkai nemokina nei zodelio. Viskas ką vaikai moka, tai lenkiskai katekizmą pakeverzoti.

— Peropilėje lietuvių vaikai nemoka lietuviszkai; pagal tėvus jie kalba gudiskai arba lenkiskai, lietuviszka jų kalba pusiau gudiszka. Tėvai ir dažniausiai teip kalba. Priežascia, tokio nupuolimo tautiszkos dvasės, yra stoka lietuviszkų knygų ir laikraszczių apszvietimui, ir nenoras inteligencijos apszviesti juos. — „Varpas”.

— Niekur turbūt nėra tokios atžagareivystės kaip pas mus, mūsų literatūros praplatinime ir net dažinojime. Kitur visur pasirodžius kokiai naujai knygutei arba laikraszcziui, pirmiausiai, yra išsiuntinėjama laikraszczių redakcijoms, knygininkams ir tt. Pas mus tas slepiama yra, rodos kad nieks neturētu žinoti, kad pasirodė nauja knygelė arba

laikrasztis. Net ir už pinigus negali prisipraszyti! „Saulė” savo išleidimų ir nei naujosios „linksmos valandos” nešuntė nei vienai redakcijai. Parodai savo išleidimų nei už pinigus nepardavė! Kitų išleidimų teipgi negarsina, apart iszniekinimų kartais. Prusų lietuvių visi lietuviszki laikraszcziiai su vokiskzkomis raidėms tą patį daro. Rodosi tų laikraszczių redaktoriams kiti lietuviszki laikraszcziiai visai nereikalingi yra. O gal jie bijosi kad nepavirsutu į katalikus arba maskolius skaitydami rasztus su lotyniszkomis raidėms, kaip sako tuli lietuviai—geri liuteriai vokiecziai. Apart kitų Prusų lietuviszkų laikraszczių, senesnių, nuo naujo meto jau iszeina kas mėnesis „Saulėteka” Bitėnuose, kurią iszleidžia p. M. Jankus, ir tasai vos į septintą mėnesį atsiminė, vienok, kad reik nusiųsti naują laikrasztį ir kitoms lietuviszkoms redakcijoms parodyti, ir pagal budą, gromatnyczioje, užpraszoz mainyti. Liukėtina, kad paskui p. Jankų pasektu ir „Naujos Lietuviszkos Ceitūngos” redaktorius, ir siustu savo laikrāsztį teipgi mainais. „Saulėteka” iszeina kartą ant mėnesio dideliame aszmainyje nuo 24 iki 32 puslapių, vokiszkomis raidėmis, ir kasztuoja ant metų 75 ct. Adresas toks: M. Jankus Bitėnen

per Lompoenen, Ostpr. — J. Slapelis per „Lietuvą” pranesza, kad Argentinoje, mieste Buenos Ayres yra keletas deszimtų lietuvių, bet didesnė dalis skaitosi save už lenkus. Lietuvystės mylėtojas buvo tiktai Martynas Viztelius, bet pasimirė. Argentinos provincijose lietuvių yra daug. Miestuose darbas sunku gauti. Pas farmerius geras darbininkas gauna iki 15 pesų (\$6,00) ant mėnesio.

— „Lietuva” paduoda, kad

caras iszleido naują įstatymą baudimui už slaptą mokinimą vaikų Lenkijoi. Taigi tasai kvailas įstatymas užpuls ir ant lietuvių Suvalkų gub. Bausmes skirs Varszavos gen-gubernatorius, kurios eis ant naudos neturtingų mokintinių maskolių. Nevienas lietuvis bei lenkas bus nuplėsztas ir tuomi suszelpiamas koks burliokas.

— Tilžeje per sekmines buvo szvenčiama dvideszimtoji „lietuviszkoji dainininkų szventė”. Koki geri tie vokietėliai iszkeldami lietuviszką szventę? Bet nemislykite, kad ten buvo bent viena lietuviszka daina dainuota. Vokieczzių dainininkų buvo suvažiavę isz visur į 1700. Miestas buvo labai pasipuoszęs ir net garbės vartus lietuviszkais dažais parengęs, ką lytus pavertė į niekus ir visi dainoriai buvo szlapjurgiais.

— Kaip rodosi, tai Pittstone pakils tokia pat istorija su kunigu Szedyvdžiu, kokia buvo su kun. Krawczunu Chicagoje. Angliszki laikraszcziiai dabar turi szaunei medegos dėlei užgynimo susirinkimų. Policija teisinasi tuom, kad jai buvo praneszta nuo kun. Szedyvdžio, Tepliuszio ir Rinkevicziaus, kurie girdeję nuo žmonių kad kilę ermyderiai, ir policija tuos ermyderius paszalino suaresztavodama abudu kartu kalbėtoją p. Dilionį. Majoras Corcoran Dilionį nubaudė ant \$95 arba mėnesio kalėjimo, vienok apginėjas Mahon Dilionį paliuosavo.

— Pittstono parapijos apiekunai per „Pittston Gazette” isz 18 Liepos raszo kad Dilionis turėjo ypatiszką misiją Pittstone ir pasigiria, kad Katalikiszkas Kliubas, turįs į 90 draugų ir apskundęs socializzką „Vienybę” už jų iszniekinimą ir Dilionis atvykęs tik dar daugiau suerzinti ramius žmones, ir galiausiai dėkavoja Corcoranui už nedaleidimą.

Mums negalvo, su kokiais mieriais atvyko p. Dilionis į Pittstoną ir mes jo nekviem; bet nesuprantam iki sziolei, dėl kokios priežasties tapo sutrukdytas susirinkimas 27 Gegužio, kur Dilionio visai nebuvo ir už ką kun. Szedydis Corcoranui padėkavonę raszė? Ant prakalbų jug niekas nemokina vogti ir kitokių niekystų daryti, o vien aiszkina ma tik žmonių neatbutini reikalai. Kunigo ir Kliubo mieris stabdyti tokias prakalbas, nėra nei žmoniszku nei katalikiszku darbu. Kunigas Szedydis jug pasirengęs yra viską, kas pakelia žmogaus protą, gaiszinti. Tą aiszkiausiai rodo jo apskundimas Dr. St. Baltramiejaus „Susivienijimui” už parengimą tautiszku prakalbų sukaktuvėms Simono Daukanto praėjusį metą! Jeigu kun. Szedydžiui ir Kliubui prakalbos nepatinka, nieks jų už sprando netempia, kad klausytu. Skusti policijai, kad bus ermyderis, ir reikalauti užgynimo publiszkų susirinkimų, yra perzengimas visatinų tiesų, ir kiekvienas protingas žmogus papeiks tokį darbą, nors toks yra daromas ir vardan katalikystės.

Aukos parodai

Jonas Kunigonis, —25
„Grazinos” draugystė
isz Newark N. J. 3—
Buvo \$1136,98
Labu \$1140,23
J. J. Pauksztis.

Isz Lietuvos.

Tauragė. (Raseinių pav.) Kadangi senoji mūsų lietuviszka bažnytėlė buvo medinė ir jau veik supuvus, tai ant prikaltėjimo vietinio klebono, mūsų parapijonai nutarė statyti naują, muringą, bažnyczią ir jau praėjusį pavasarį pradėjo darbą. Senąją bažnyczią jau nugriovė ir toje vietoje pastos nauja, kuri nemenkai kasz-

tuos. Szventimas dabar laikomas koplyčioje, kol szpitolės vietoje (tam sykiui) parengs kitą bažnytėlę, kur per laiką statymo naujosios bažnyčios bus laikoma dievmaldystė. Kol taps pastatyta naujoji, murinė, bažnyčia, truks pora metų.

Naujoji murinė bažnyčia šauniai pasztusztins parapijonų kisenius ir kuris neduotu ant bažnyčios net paskutinį skatiką? Prasidėjus darbai, parapijonai dirba ir važinėja prie bažnyčios daugiau, negu ant savo ukės. Darbo yra daug ir visi parapijonai dirba, bet užtai po kelių metų vargo turės puikią murinę bažnyčią.

Tauragės parapija ir apie linkę gyvena ne per turtiniausiai. Ukininkai nusigėrę, kitas nuskendęs skolose. Pavasaris buvo vėlybas ir prastas; iki 8 Gegužio buvo szalta kaip žiemoje, szalo vis ir snigo; daugumas ukininkų turėjo paszarą pirkti ir labai brangiai. Szio meto žolė visur yra labai menka ir szienų bus labai mažai. Pudymuose žolės kaip ir nėra, ir gyvuoliai badauja.

Tauragiszkiai gerų metų veik niekad neturi. Tauragės parapija visu szonu esti prie Prusų rubežiaus ir per Tauragę eina plentas nuo Tilžės ant Szaulių ir Jelgavos (Kursze), kur žydai gabena visokius tavorus į Prusus tai isz Prusų, nes Tauragėje yra muitinyczia, ir apart to eina vėl kontrabanda lygiai į abi szalis, į Lietuvą ir į Prusus, o tai vis atlieka tauragiszkiai. Jie gabena tavorus žydams plentu per muitinyczią ir niekam nematant slapta. Delto veik visi be iszėmimo tauragiszkiai yra žydberniais ir per visą laiką jie yra užimti daugiaus žydų reikalais negu ukės, ir delto randasi stoka maisto patiems žmonėms kaip ir gyvuoliams. Laukai prastai apdirbami ir įkrecziami;

mėsžlus pirkti ne mada, o kiek susirenka isz ukės, tai bevažinėdami tą patį iszpustyja. Pas žydus užpelnytus pinigus daugiausiai prageria ir tojo uzdarbio nei ant duonos neatlieka ir nenorint reik daryti skolas, mokėti palukius, paskolintojams nusilenkti ir kada-gi bus geri metai? — Tuli mislyja kad joku budu negalės iszsimokėti ant statymo naujosios bažnyčios. Manoma leisti klastorius važinėti po kitas parapijas, kurie rinktu aukas del Tauragės bažnyčios. Daugumas atsiszaukia į savo pažįstamus Amerikoje, kad tiejie siustų aukas del Tauragės bažnyčios, kadangi Amerikoje pinigų yra gana daug, nes per vieną tik mėnesį uzdirbanti į 100 rublių, ir pakavę kiek nieko nejaus, ir turės už tai didelį nuopelną danguje. (Kad teip lietuviai del tautiszkų reikalų rupintusi?)

Lietuviai liuteronai jau seniai turi Tauragėje puikią murinę bažnyčią isz vien su vokiecziais, ir visuose dalykuose yra nuo vokieczijų užnosies vadziojami. Vokieczijų Tauragės parapijai yra toli mažiaus negu lietuvių; vokiecziai gyvena miestelyje užsimdami tulais amatais: kurpsiuvyste, rubsiuvyste, kalvyste, kailiadarbyste ir tt. Lietuviai gyvena ant laukų ir užsiima tuomi pacziu amatu, kaip ir lietuviai katalikai — žydberniauja. Kada reikia dėti pinigus ant bažnyčios arba kunigo užlaikymui, tai vokiecziai visai negal lyginti su lietuviais, nes jie vos maistą uzsidirba ir ant kitų iszleidimų nekas atlieka, tai isz ko mokės ir ant bažnyčios. Bažnyčią ir kunigą užlaiko veik vieni lietuviai, bent pirmystės bažnyčioje neturi, ir dar yra apszaiptomu nuo savo draugtikų vokiecpalaikių „burais“ ir net „kamais“, kad nemoka vokiszkai ir nemeta lietuviszką kal-

bą, savo budus. Žodziu sakant, lietuviai yra nuo vokieczijų paniekiami.

Bažnyčios reikaluose pirmystę turi vokiecziai ir koki nor sau pasiskiria kunigą ir „kanterį“; kurs jiems nepatinka, iszvaro. Ant parapijos susirinkimų lietuvių reikalai yra daug mažiaus atbojami negu vokieczijų. Dievmaldystė vokiecziams visados atlaikoma pirm pietų, o lietuviams po pietų. Kunigas menkai mokas lietuviszkai pamokslą (miszią) pasako pusiau vokiszkai. Ir teip lietuviai yra visur nuskriaudziami. Apie tautos reikalus lietuviai katalikai kaip ir liuteronai greicziausiai nieko nenumano dar.

Apie Tauragę tarp lietuvių liuteronų yra labai daug „suirinkimnykų“, kurie susirenka pas vieną isz savųjų ir meldziasi. Tamsumas pas tuos žmonelius neapsakomas. Pas juos, kaip ir katalikus, dar daugumoje, viską užstoja maldos.

Praėjusę vasarą Tauragę aplankę vyskupas Paliulionis ir nuo lietuvių tapė iszkilmingai priimtas. Isz Pajurės kun. Szaikunas tapė iszkeltas kitur, o į jo vietą atėjo kun. Vidmantas, kuris pirmiaus buvo Tauragėje už kamendorių.

Tokios tai naujienos apie Tauragę. J.

Politiszkos žinios

Amerika. Užsidegus kare Kinuose visos vieszpattystės tuom tarpu kariauja iszvien dar priesz kinieczius, bet kiekviena į antrą žiuri sznairai ir skaito tiktai daugumą savo pajiegų. Tame sukuryje, galinczios kas valanda iszkilti, liepsnos, yra įtraukta ir Suv. Valstijos ir noroms nenoroms turi skaityti teipgi savo pajiegas, kad reikale galētu lygia rolę loszti su Europos vieszpattystėms. Kaip tas nusisektu, parodytu ateitė, vienok Wa-

shingtono valdzios apie tai saka savo smegenis: Pradedant karę su Ispanija, kongresas įvelyjo, esant reikalui, padauginti kariauną nuo 25,000 ant 100,000, ir pasibaigus karei, vėl sumažinti tąją ant 25,000 bet iszėjo atbulai. Jau du metai kaip 65,000 kareivių tiekia pilipiniecziams amerikonszką laisvę, o galo nei su mikroskopu nematyt. Gen. McArthur praneszė, kad be 100,000 kareivių pilipiniecziams nebus galima įteikti amerikonszkos liuosybės, ir į tą tarpą, prisiėjo reikalas apie leisti pilipinieczius ir kariauną gabenti į Kinus gynymui savų pasiuntinių ir žmonių, kad ant greito laikytų lygsvarumą su Europos vieszpattystėms, kurios nori viena antrąją pralenkti. Ameriką tokis padėjimas užtikko visai neprisirengusia, ir kad ant ateitės bent prisirengti, tą daro ir skaito jau, kiek galētu žmonių ant nugalabijimo statyti, ginklų dirbti ir tt. Pagal apskaitymą general-adjutanto, reikale, žmonių galētu stumti į karę isz visų Suv. Valstijų 10,343,152.

Ant Pilipinų karė tęsesi po senovei. Gen. McArthur paduoda nemenką skaitlių numirusių nuo visokių ligų, 16 net isz proto iszėjusių. Užmusztų yra 12, sužeistų-gi 11. Distrikte San Miquel 11 pulko kapitonas viename paszaliniam name nztikęs daug svarbių rasztų pilipinieczijų nuo vardo „Republica Pilipinas“, kurių tuli buvo raszti 7 d. Berzelio. Isz tų rasztų amerikoniai patyrė, kad pilipiniecziai buvo padarę planą užpulti ant amerikonų Maniloje ir atimti jiems ginklų bei szuvių krautuves. Teipgi rasta atsiszaukimai, kvieczianti gyventojus nepasiduoti amerikonų jungui.

Maniloje tapo susektas pinigų muszimas ant Amerikos vardo. Juos dirbo amerikoniai ir europiecziai. Pilipiniecziai rinko meksikoniszkus

dolerius, pusę vertybės turinčius, ir iš jų darė amerikoniškus, bei dirbo popierines penkdolerines. Dirbėjai su pilipiniečiais tuos pinigus dalinosi per pusę.

Amerikonai vėl nori derėtis su Aguinaldo ir dėlto pasiuntė jo motiną iš Manilos su tam tikrais rasštais pas jį.

Amerika išlaikymui tvarkos Kuboje, keta palikti 5000 kariaunos. Rugsėjo 15 dieną tapė paskirta susivažiavimui pasiuntinių sutverti konstituciją, vienok be tiesų daryti derėjimus su kitoms šalimis dėl prekystės, ką padarys Ameriky. Ar kubiečiai pristos ant tokios amerikony malonės, nežinia.

Pietinė Afrika. Prezidentas Krugeris ir Stein apgarsino, kad juodu nepasiduose anglams teip ilgai, kol iszteks kariaunos, szuvių ir maisto. Gen. Roberts nutraukė dabar ant paskutinio burų miesto, Middleburg, Transvaaliuje, kuris yra per 80 mylių į rytus nuo Pretorijos. Muszys ten buvo labai didelis, vienok apie pergalę vieny ar kitų, nėra dar žinių. Gen. De Wet Oranijoi perkirto gen. Hunter sąsąybą ir pasitraukė į pietus. G. I. Little tapo užmuszta ug kareivių prie to perkirto. Būrų tapo užmuszta 5. Būrai iszmetė vieną trukį isz rėlių pas Krugersdorp, kuris vežė sužeistus kareivius. Pradžuse subatą būrai su trimis kanuolėmis užpuolė ant gelžkelio sargybos per 13 mylių nuo Heidelberg, bet atėjus anglams pagelbai, būrai pasitraukė.

Kapstadte buvo olandiszkos kilmės žmonių susirinkimas, kurie pakėlė protestą priesz Angliją už pavergimą abiejų respublikų, ir nutarė atsitraukti į karalienę, kad Transvaaliaus ir Oranijos respublikoms turi buti sugražinta sejoj patvaldytė. Jeigu val-

džia to nepadarys, jie nepirkse jokių Anglijos iszdarbių, bet nuo Vokietijos arba Amerikos.

Jeigu karė užsibaigs ant burų nenaudos, tai 10,000 burų isz Transvaaliaus atkeliause į Suv. Valstijas. Kiti jau yra persikėlę į Portugaliszkas valdybas ten pat, kur valdžia burams paskyrusi didelius žemės plotus.

Rytinė Azija. Kaip yra isztikrujų su pasiuntiniais Pekine, negalima žinoti. Jau buvo garsinta, buk 30 d. Berzelio visi tapė nužudyti; dabargi 20 Liepos Washingtono valdzios gavę telegramą nuo savo pasiuntinio Conger, isz Pekino, kuris pranesza, kad visi yra Anglijos pasiuntinio namuose apsupti ir kiniečiai į juos szauo. Greita pagelba gal juos iszgelbėti nuo myrio. Szitoji žinia sumaiszė vieszpattystėms visus kelius, o amerikoniakai nieko neziurėdami traukse į Pekiną gelbėti savo pasiuntinį. Nėra abejonės, kad Kinų koks valdininkas tyezioms tokia žinią arba paskalą paleido, kad laimėtu daugiaus laiko susidrutinimui kad atėjimą svetimos kariaunos dar labiaus sutrukdyti. Shantung'o gubernatorius prisiuntė Amerikos pasiuntiniui ciesoriaus rasztą isz 17 Liepos kuris liepia sergėti visus svetimszalius ir kad visi dalyvavę nužudyme krikszczionių busę nubausti ir visoki maisztai nuramdyti. Vienok valdzių karsztumas ir bombardavojimas bei užėmimas tvirtynės Takų, suerzino gyventojus ir maisztai labiaus iszsiplatino, visur krikszczionis pradėjo kiniečiai zudyti.

Kinų vice-karalius Li-Hung-Chang tapė paszauktas nuo ciesoriaus isz Canton'o į Pekiną. Jam atvykus į Hongkong, anglai iszkilmingai jį pasitiko ir ant garbės iszszovė 17 kanuolių szuvių. Angliszkas gubernatorius jo klausinėjo apie pasiuntinius Pekine,

kuris sakęs, kad iszimant Vokietijos pasiuntinį, visi buvę gyvi dar 8 d. Liepos. Vicekaraliui iszplaukus isz Hongkong į Shanghai, į treczią dieną jau anglai iszsivijo jį norėdami sugauti į atsilyginimą už savo pasiuntinį Pekine, bet nepavijo.

Tarptautiszka kariauna kiniečius iszviijo isz Tientsin atimdama 12 kanuolių; tarptautiszkos kariaunos į 800 tapo užmusztų ir sužeistų. Maskoliai isz pagiezės nužudė visus sužeistus kiniečius. Kiniečiai-gi kad nepatektu jų moters į maskolių nagus, turėdami apšleisti miestą, visas nužudė. Nuo lavonų mieste esanti didelė smarvė. Dabar tarptautiszka kariauna taisosi traukti ant Pekino, bet greičiaus negalės iszsiruoszi kaip apie 15 Rugsėjo dėl visokios stokos.

Kinų armija nuo 120,000 stovi ant Siberijos rubeziaus ir ardo viską, ką patinka ant kelio. Upę Amur teip-gi užtvėrė dėl gabenimo visokių transportų. Kiniečiai užėmę Blagoviestczenską jau Siberijoi ir jiems pakliuvusi banka su dideliais pinigais. Amur upėje atėmę vieną transportinį laivą su ginklais. Maskolija prieszais kiniečius turinti 78,000 kariaunos arti rubeziaus ir paskyrusi isz Europos dar nu-gabenti 500,000 kareivių. Siberijos gelžkelis tapo keliu vienos kariaunos ir nėra primama nei tavorai vežti, nei keleiviai. Laikraszcziams tapo užginta bent ką praneszi apie iszverzimą kiniečių į Siberiją.

Maisztai apima vis didesnius plotus. Provincijoi Shaasi, per 250 mylių nuo Pekino į pietvakarius, tapo nužudyta 60 misijonierių ir 100 krikszczionių kiniečių. Cantone teip-gi pakilę maisztai iszkeliavus vicekaraliui į Pekiną. Vidurinėse provincijose misijų stacijos tapo sudegintos ir, nespėję pa-

bėgti, misijonieriai nuzurdyti. Trijų provincijų gubernatoriai susivienijo su kunigaikszcziu Tuan ir organizuoja kariauną. Tuomi tarpu kiniečių armija susideda isz 950,000 kariaunos, iszmokintos per maskoliszkus ir vokiszkus apicierus su naujaisiais ginklais.

Apart Kinų, pavojus grėsia krikszczionims ir Persijoi. Mieste Oroomiah jau buvęs smarkus muszis tarp maumedonų ir krikszczionių, kur abiejose pusėse tapo daugelis užmusztų ir sužeistų.

Dalis darbu.

G a i n e s , P a . Czionai tapo surastos versmės kerosino, kur laike 4 valandų pritekėjo 1000 baczkų. Toji vieta priguli Bloosburg Oil Co.

P i t t s b u r g , P a . Pietinėje dalyje miesto, geležies liejinyciose Republic Iron Works, 5 skyriuose pradėjo dirbti.

R i d g e w o o d , N . J . Vietinėse kasyklose sustraikavo per 1000 kalnakasių dėl numazinimo algų ant 10%.

R o c h e s t e r , N . Y . Czion sustraikavo telefonų taisytojais, reikalaudami 8 valandų darbo laiko.

D e n v e r , C o l o . American Federation of Labor vyriausybė uždėjo po 2 ct. mokeszių ant kiekvino sąnario, kurių skaito į 80,000, dėl pagelbos straikuojanczių cigarų darbininkų New York'e, kurių yra 9000, daugiausiai merginos.

F o r t y F o r t , P a . Vietinėse kasyklose ir Harry E. arti Wyoming tapo pakeltos algos po 15 ct. ant karo dėl 900 darbininkų.

G r e e n s b u r g , P a . Kasyklose Claridge straiakas jau pasibaigė ir pradėjo vėl dirbti.

W h e e l i n g , W . V a . La Belle Iron & Steel Co. nenorint pasirašyti ant kontrak-

ty dėlei algų, visi darbininkai sustraikavo.

Sherodsville, Ohio. Prosperity kasyklose nedirbus nuo ilgoko laiko vėlei pradėjo dirbti.

Hooper, Nebr. Czion tapė surasti nauji anglių plotai, turinti 3 pėdas storio, gilumoje 140 pėdų.

Portland, Ore. Czion sustraikavo dokų darbininkai reikalaudami 40 ct. už valandą darbo, o 50 ct. nakties laike. Iki sziol jie gavo po 30 ct. už valandą.

Dayton, Ohio. Sustraikavus cigarų darbininkams unijonistams, darbdaviai paėmė neunijonistus, kuriuos unijonistai einant iš darbo gerai apkulė.

Pittston, Pa. Lehigh Valley gelzkelio darbuvietyje Coxton tapo pakeltos algos visiems darbininkams.

Roberton, Ohio. The Columbia Chemical Co. stato czion naują stiklo liejinių, kuri kasztuos \$1,000,000.

St. Louis, Mo. Atsinaujines strytkarių darbininkų straiikas tęsesi tolyn. Straiikieriai visokiu budu gaiszina vazinėjimą strytkarių.

Cumberland, Ind. Czion sudegė „The Cumberland Hydraulic Cement Works“, kur daugelis darbininkų neteko darbo.

Lowell, Mass. Bott Mills medvilnės audimo pabrūke vienas maszinistas apkalbėjo vieną darbininkę, kuriai pasiguodus vyriausybei, apkalbėtojais tapo paszalintas nuo darbo, už ką sustraikavo 15 sandarbininkų maszinistų ir pareikalavo priimti atgal. Audėjai patyrė, kad apkalbėtojas tapo priimtas atgal, visi sustraikavo reikalaudami atstatymo jo nuo darbo.

New York. Dėlei užsidegimo ir eksplozijos alkoholiaus, sudegė parfumų pabrūkas ant 242 West 32 gatvės.

Isz Amerikos.

Pavogė 10 Dievų prisakymo.

Atlantic City, N. J. isz naujos žydų senagogos tapo pavokti 10 Dievo prisakymų per tris žydus. Rabinas vienok vagylius apskundė į sudą, kur anie teisinosi, kad tie 10 Dievo prisakymų jiems priguli, nes tik paskolinę ant trumpo laiko ir reikalaujant atgal, neatgavė. Prova nuėjo į augsztesnį sudą.

Smuikas iszgelbėjo.

Buffalo, N. Y. du valkatos neturėdami nakvynės nuėjo į kokią ten pasziurę ant Fillmore Ave., bet nesūtiko, kuriam gulti ant žemės, o kuriam ant suolo tenai esanczio. Policijantas iszgirdęs juodviejų ermyderį, abudu nuvedė ant stacijos. Vienas isz jų turėjo smuiką, ir ant rytojaus atėjus sudziai, iszklausinėjus kaltes ir užtėmyjus smuiką, užklausė ar moka smuikuoti. Smuikorius vietoje atsakymo ėmėsi už smuiko ir pradėjo teip gailiai smuikuoti, kad sudziai ir esantiems policijantams aszaros iszsiverzė isz akių; smuikorius smukavo liudną dainelę apie netekimą tėviszkes, po kuriai abudu paleido be baudos.

Paveldėjas \$300,000. Maskoliszkas konsulis isz New York'o jieszko Mikalojaus Lukoszevicziaus isz Pskovo, kuriam dėdė užraszė turta nuo \$300,000. Mikalojus pirm 7 metų nuo laivynės pabėgo Amerikon ir gyvenęs Brooklyne.

Visa szejmna iszmirė. Calico Rock, Marion paviete, Ark. numirė visa szejmna, susidedanti isz 9 ypatų nuo nuodingų grybų. Visi jie mėgo labai grybus, ir priitaisius pietums skaniai valgė, ir po valandai didžiausiuose skausmuose visi numirė.

Su teleskopu pagavo vagį. Rochester, N. Y. optiszkoje dirbtuvėje Baush & Lomb padarę darbininkai teleskopą (tolregi) mėgino jį nukreipę ant tilto per mylią tolumo, per kurį vaziauo farmerys, o kuriam isz užpakalio priejės vagis pavogė skrynute sviesto ir po tiltu pakavojo. Darbininkai tą apreiszke policijai, kuri farmerį susitikus pasakė jam, kad pavogtas yra sviestas ir nuvykusi į tą vietą rado sviestą ir sugavo vagį.

Centas per mažai. New York'e szv. Leono katalikiszkoje bažnyczioje kun. T. J. Ducey pasakė savo parapijonam, kad praėjusį nedeldienį sukolektavojes bažnyczioje 900 centų ir daugiau jau nepriimsės jų, kadangi aukavimas cento yra tiktai paniekinimas bažnyczios. „Nieks tikrai tikintis į Kristų nedrīs duoti cento ant užlaikymo ir platinimo Jo szv. tikėjimo. Butų tai tik iszjuokimas tikėjimo aukaujant centą“ tarė kunigėlis. Kur didesni pinigai, ten geresnis ir tikėjimas.

Neprotinga baika. Manchester, Va. James Kitchen miegojo lauke, kurį radę jo draugai susimislyjo pabalkauti apipildami miegantį smala ir plunksnomis. Kitchen pabudęs mėgino smalą nusivalyti gramdydamas su peiliu, paskiaus su kerosynu mazgoti, bet nieko negelbėjus jis pasiėmė gazolino, kuris jam netik smalą bet ir skurą nuėdė. Kitchen vargu iszliko gyvas.

Kunigas szerifu. Kun. Hendrick, klebonas szv. Brigidos parapijos Charlotte, N. Y. yra dideliu prieszsu girtuoklystės ir kad jis galėtu stabdyti girtuoklystę, pasirupino sau urėdą szerifo pagalbininko ir nedėliomis bei atliekamam laike atlanko vietas, kur tiki rasti girtaujanczią jaunuomenę bei girtuoklius ir resztavoja. Labiausiai jis da-

boja karcziamnykus kad neparduotu svaiginanczių gėrymų jaunuomenei ir girtiems jau, ir kad nedėliomis nieks negautu gerti, kad karcziamos nedėlioms butu su neuždengtais langais.

Karszczio aukos.

New York'e 16 ir 17 Liepos nuo saulės karszczio, kur pavėsyje buvo į 98 laipsnius numirė 33 vaikai ir 47 suaugę žmones; susirgo arba apsilpo per 100 žmonių, kurie guli ligonbucziuose. Virszutiniai gyvenimų gyventojai negalėdami kambariuose miegoti, atsigulė ant lėksztų stogų, kur keliolika tokių nusivertė užmigę žemyn net nuo 5 augsztų. 200 arklių teipgi apsilpo nuo karszczio isz kurių 20 pasiuto ir turėjo but nuszauti. Susirgusieji arkliai tapė nuvežti su ambulansais per gyvuolių apsergėjimo draugystę į tam tikrus ligonbuczius. 260 kaczių ir szunų pusiaugyvių nuo gatvių tapo surinkta.

Duosnus milijonierius.

Chicagoje numirė T. B. Blackstone, turintis \$6,000,000 turto, kuris paskyrė szeszioms labdaryngoms institucijoms Chicagoje po \$25,000 ir \$100,000 įrengimui knygyno Bradford'e, Conn.—Kad teip ir lietuviai turėtu kokį gerą milijonierių?

Neteko pacziuos.

Stockett, Mont. vienas slovakas parsikvietė savo paczią isz tėvynės ir ant tos linksmybės kėlė kaipo antras vestuves. Susirinkus svezziams pacziutė pamacziusi daug grazesnių vyrų atsisakė nuo savojo ir priiplakė prie vieno isz svezzių. Visi perkalinėjimai nieko negelbėjo. Vyras tada pareikalavo kelionės kasztų, ką jam anas vyriszkis ir sugrazi no. Jeigu nebutu kėles antri vestuvių, nebutų nustojes pacziuos.

Boikotas.

Kovoje su priešzu žmogui priseina vartoti daug įrankių. Vieni stacziai sunaikina jį, atima jam gyvastį, kitigi to nedaro, prispiria priešzą pasiduoti ilgu alkinimu ar kitokiu būdu. Kovoiant, reikia žinoti tiejje budai. Bet iš kur tą dasižinoti?

Vieni sako, buk reikia imti tik savo budus, koks bus, toks, kad tik savo. Be abejonės yra tai paklydimas. Reikia užlaikyti savo tiktai, kas yra gera, o jeigu svetimas yra geresnis, tai prisiasavinti jį. Juog kaimynai daug laiko padėjo ir vargelį vargo, kol daėjo iki to, ką turi. Kam gi kitas turi tuo paciu klaidziu ir klampiu keliu eiti? Geriaus stacziai iš to pasinaudoti ir pritaikinti prie mūsų sąlygų ir padėjimo.

Sziame straipsnyje noriu supazindinti skaitytojus su vienu tarp miesto darbininkų išsiplatinusiu kovos budu — su boikotu.

Darbininkai, paprastai jau organizuoti (esantieji draugystėse) apskelbia boikotą ant ko norint, t. y. perstoja vartoję keno norint išzdirbius. Toksai pabirkantas, negalėdamas parduoti kur kitur savo išzdirbio, turi pasiduoti savo darbininkams. Prispiria jį prie to bijojimas prastoti savo uzdarbio.

Darbininkai apskelbia boikotą netik prieš kokį pabirkantą ar dvarponį, bet ir prieš netinkantį jiems laikrasztį, pirkli ir tt. Jie užgina pirkti keno norint išzdirbius ar tai alų, degtinę, popierosus, laikrasztį ir tt. savo draugams ir, jei gali, stengiasi pritraukti kitus, praszalaiczius. Toksai, prieš kurį pradėtas boikotas negaus nė darbininkų, nė tarnė parduos savo tavorus. didesnė bus vienybė, tuom liaus ir greicziaus bus nukrtas pabirkantas, ar dvar-

ponis, ar kas kitas.

Kaip jau priminiau, boikotą apskelbia toki darbininkai, kurie supranta, savo reikalus, kurie jau yra susivienyje į draugystes. Kiekvienas neklausantis didumos yra draugų baisiai nubaudziamas, kaip ir visur išzamos.

Be abejonės, galima pradėti boikotą tik prieš tokius ponus, kurie patys sunkia ir geria svetimą kraują, ir neduoda gyventi kitiems, apseina skaudziai su tais, kurie juos maitina, apvagia juos. Jeigu nebus svarbios priezasties, negalės pritraukti prie savės kitų ir praszalaiczių ir tokiu budu boikotas gali neįvykti.

Bet svarbios priezasties ir vienybės tarp boikotuojanczių dar permažai. Reikia iszrinkti patogus ir atsakantis laikas. Toliaus boikotuoti galima ne visus pabirkantus. Pažiurėkime, kaip tai reikia atlikti.

Galima nepirkti ir nevartoti tik tokius daiktus, kurie išzdirbami yra dėl szios luomos ir vietos, ir tik czionai tėra jie suvartojami ir išzperkami. Boikotas neturės jokios naudos, jeigu darbininkai nenorės pirkti daiktų, kuriuos išzdirba išzvežimui svetur, o jų ant vietos mažai teiszperka; taigi ponas nedaug prakisz nuo tokio boikoto.

Izdirbiai gali buti suvartojami ir išzperkami paczių ponų ir apszviestunų, kaip antai: brangumynai, gelumbės vynas ir tt. — boikotas prieš tokių daiktų pabirkantą nedaug teįveiks.

Toliaus reikia veizėti į tą, ar ponas daug uzdirba per tą laiką, ar kartais jo darbas nėra nupuolęs. Gali atsitikti, kad tuo tarpu pabirkantas nereikalauja darbininkų, nės, paveizdon, jau yra prisidirbęs daugybę, o išzdirbiai gabenam svetur. Tokiam boikotui ponas dar džiaugsis: daiktai gabenam svetur, o darbininkų jau jam nebereikia, atsi-

traukus patiems ir mokėti nereikės.

Taigi žiurintį tas visas aplinkybes tegalima pradėti boikotą.

Dabar pažiurėkime į jo istoriją, į jo pradžia ir ugį. Isz karto boikotas, kaip ir kiekvienas daiktas, negalėjo tapti tokiu koku jis dabar yra: nes nieko žmogus išz prigimimo neturi, turi iszmokti nuo kitų, o tie turėjo daug vargo matyti kol jį pagerino.

Boikoto pradžia galime susiekti jau viduramziuos, pirm kelių szimtų metų.

Gizai (darbininkai) prie kurpių, siuvėjų, norėdami bjauriai apseinantį meistrą pamokinti, kaip reikia žmoniskiaus ir szvelniaus apsieiti, patys iszeidavo ir užgindavo kitiems pristoti pas tokius meistrus. Szitie noroms—nenoroms sutikdavo ant gizų reikalavimų.

Gizai tą viską iszmoko nuo paczių meistrų, kurie jau seniau teįppat darė su meistrais. Jeigu koks meistras elgtųsi neatsakancziai ir tuom kenktu kitiems meistrams, tai jie visi paniekindavo ir szalindavosi nuo jo. Tokiu budu meistras budavo prispiriamas taikintis prie visų meistrų, eiti iszvien su visais, o neiszsisirti.

Vienok tikrą pradžia boikoto rasime labai nesenuose laikuose.

Nors boikotas yra dabar vartojamas maž kone visuomet tarp miesto darbininkų, vienok jis prasidėjo sodziuje. Tėviszkė jo — nelaimingas, prispaustas Yrių krasztas (Irlandija).

Jis priklausio Anglijai, kuri slėgia ir labai spaudzia ją. Aczių tam Yrai (Airiai) labai nuvargo ir daugelis turėjo, kaip ir mes, iszkeliauti į Ameriką.

Yrių kraszte zemė priguli keliems dvarponiams (landlord'ams), kurie padalina ją į yvairaus didumo gabalus ir

iszleidzia ant arendos smulkiems ukininkams (arba farmer'iams) už didelius pinigus. Todėl jie vargingai gyvena.

Vieno tokio dvarponio (lordo Erne) užveizdas Karolius *Boykott'as*, jau pirm 25 metų, slėgė tuos arendorius. Toks jo pasielgimas suerzino aplinkinius gyventojus ir užtraukė ant savės tik neapykantą. Ko labiausiai suerzinimas apsisreiskė 1879 metuose. Tuomet ukininkų draugystė („nacionaliszka ukės lyga“) nutarė kariauti su szituom Boikottu. Visi jo darbininkai atsisakė nuo darbo atėjus rugėpjutei ir iszėjo; tokiu budu jis negalėjo nuvalyti javų nuo laukų. Tarnai apleido savo vietas, teipogi iszėjo. Tada, Boikottas subruzdzo jieszkoti darbininkų kur kitur; apvazinėjo visą savo krasztą, bet niekur jų negalėjo gauti. Nors tukstancziai pusalkių valkatų butų sutikę dirbti už menkiausia algą, bet ir jų dabar negalėjo gauti: bijojosi kitų. Vežėjai neapsiimdavo jo pavėzinti, vieszbucziai primti į nakvynę jį, mėsininkai, duonkepiai, pirkliai — niekas neparduodavo savo pirkinių jam, o kada Boikottas norėjo vežti savo nupenėtus gyvuolius parduoti, gelezinkelio užveizdai neapsiėmė vežti jo gyvuolių.

Dabar ant savės datyrė ir pajuto, kad tai yra neapykanta ir persekiojimas.

Vyriausybė tada atėjo jam į talką. Su jos pagelba jam pasisekė nusisamdyti darbininkų išz tos szalies, kur dar ukininkų draugystė („Lyga“) neturėjo įtekmės. Darbininkus apstatė kareiviais, kad neapniktų ant jų, pristatė į dvarą prie darbo. Bet buvo jau per vėlu: javai iszbiro, vėjas iszskulė juos, nebuvo, ką veikti darbininkams, turėjo grįžti atgal.

Už vieną tik kareivių pašelpą Boikottas užmokėjo 25,000 rublių, o kiek jis pra-

kiszo, tai vargu ir sužinoti! Boikottas, visų neapkenčiamas ir visai nuvargęs turėjo sprusti į Ameriką 1881 m. Bet 1883 m. vėl grįžo ant „žaliosios salos“ (Yrių žemės arba Irlandijos), jau persimainęs.

Nuo vardo szito Boikotto ir kova tokia tapo pavadinta *boikotu*.

Matėme, kad prieš tokį turtingą žmogų veikė ukinių kū draugystė, visur jam kliūtis darė, visur jau uždarbį atimdavo.

O kas žin, ar pas mus galimas boikotas? — Man rodos, kad galimas. Žinoma neteip, kaip tenai buvo padaryta: ten padėjimas nevisai toks pat, koks pas mus.

Juog galima, paimkime, norint pamokinti kokį norint poną, pirkli, niekur jam nepadėti, nieko nuo jo neimti. Besikreipdami *tik prieš savųjų* ir szalindamiesi nuo tokių ponų, tuom jau prispirsime persimainyti, ar iszeiti ten, isz kur atėję buvo. Galima jug tokiu budu praszalinti visus svetimtauczius. Negavę duonos turės neszinties kitur duonos jieszkoti. Prie to reikalinga yra vienybė, be jos, tai nieko neįveiksi, o tuos, kurie neklausys, iszsiskirs nuo daugumo, darys adverniskai, galima yvairiai pamokinti. Tam yra daug visokių įrankiu ir budu.

Jau ir pas mus galima pastebėti tokį darymą, alkinimą ir nedavimą paszalpos. Ne kartą daro teip su kunigais: kokiam bjauriam žmogui ir lupikui visai kalėdos, neduoda. Ir tai yra kuogeriausias budas, nereikės ir vyskupo prasztyti: ar pats iszspruks ir praszysis vyskuko iszkelti, ar vyskupas nelaukdamas nieko pats pradės tyrinėti.

Nesyki man teko pastebėti tokį pat iszvarymą maluniniko, jeigu jis bemaldamas nuvagia. Nebeveža į tą maluną, veža kur kitur, nors ir toliaus.

Taigi isz gyvenimo kitų szalių, teip ir musų pačių matėme, kad su priešais geriausias budas, jei galima, tai muszti per jų kiszenių. Netekę pinigų ir duonos kashio turės kraustyti laukan.

Prie gerų pusių szitokios kovos budo, reikia pridurti, kad jis yra nekaltas, tai yra nėra jis persekiojamas valdžios, niekas negali prispirti imti ir pirkti ką nuo ko. *Bet norint laimėti reikia vienybės!*
Žmogus.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

Minersville, Pa. Jau buvo gana raszyta apie vaidus Minersvillės lietuvių dėlei dviejų bažnyzių. Mat vieni troszko naujos bažnyzios, kitigi norėjo pirkti seną bažnyzią nuo pratestonų, ką ir padarė sulygdami ant \$1,800,00; \$800 užmokėjo jau, o \$1000 liekasi skoloje.

Paszventinimas tos protestoniskos bažnyzios į katalikiską atsibuvo subatoje 7 d. Liepos. Kunigų nors buvo užkviesta daug, vienok neatvyko; buvo tik kun. Pautienius ir kun. Milukas. Draugystės teipgi buvo užkviestos apart vietinių ir isz kitur, bet neatvyko apart New Philadelphios. Vieni kvietė kad atvažiuotu, kitigi vėl raszė, kad sėdėtu sau namieje; nes kilęs kraujo praliejimo. Vienok nežiurint ant tokios piktos paskalos, neprotinga būtų buvę važiuot draugystėms isz Shenandoah arba Mahanoy City, sugaiszti dieną ir dar iszleisti keletą dolerių nereikalingai. Vietinės draugystės po didelių vaidų liktai dalyvavo parodoje ir iszkilmėje; mažesnė dalis sanarių viskam prieštaravo ir nenorėjo eiti parodoje, ir bėgo pas taikos sudzią tai bulmistrą, kad tiejje užgintu parodą. Sudzia ir bulmistras juos iszvarė. Mat norėjo atsikersztytie už

nenorą naujosios bažnyzios, kurią jie buvo jau pradėję statyti, ką vyskupas jiems sustabdė.

Pirmiaus budavo visokias kaltes mes priskaitydavom valnamaniams, vienok jie mums niekur neėjo už akių nei kenkė. Visą ermyderį kėlė patys karsztiejie katalikai, kas nėra žmoniszku nei katalikiszku. *Parapijonas.*

Newark, N. J. Szta ir musų „Grazinos“ draugystė prisiunczia \$3,00 ant parodos reikalų. Musų draugystė 12 d. Geguzio kėlė pokylį ir dėlto atlikus keletai dolerių, aukauja tautos reikalams.

Teipgi prie progos vardan draugystės „Grazino“ isztariame szirdingą aczių už pagelbą laike pokilio szioms ypatoms: J. Gaubiui, V. Praniui, K. Szvabai, A. Dapsziui, S. Praniui, Ign. Andriusziui ir p. Vitkui.

Vardan draugystės „Grazinos“
Agota Praniienė ir Teodora Areliuniutė.

Pittsburg, Pa. Iki szijų metų Pittsburgo lietuviai niekaip neprisirengė sutverti kuopos T. M. D. nors apie tai sanprotavo, bet rodosi neturėjo gana drąsos. Tiktai 1 d. Balandžio susitarė pulkelis gerų tautiecių ir sutvėrė kuopą, prie kurios szandien priguli 36 sanariai, mylinti savo tėvynę, mokslą ir apszvietą. Musų kuopa gyvuojanti jau ketvirtas mėnesis, nutarė atlaikyti vieszą susirinkimą su prapalboms dedėlioje, 29 Liepos, Vytauto knygyno rumuose, po num. 2224 Forbes str. ir prasisės ant 3 val. po pietų. Kalbėtojais bus vietiniai sanariai ir inteligentai isz apielinkės. Delto užpraszome visus brolius lietuvius ir lietuvaiteis isz Pittsburgo ir apielinkės atvykti ir prisirasztyti prie musų T. M. D. kuopos ir pasiklausyti tautiszkių prakalbų.

Pirmsėdis *J. Jasaitis.*

Gilberton, Pa. Musų T. M. D. kuopos susirinkimas atsibuvo 1 d. Liepos, kur tapo iszparduotos knygutės „Ką turime veikti dėl musų iszganymo“ ir „Vienakis“, už kurias tapo surinkta 45 ct., 5 ct. tapo paaukauta. Juozas Rasmis damokėjo 55 ct. savo metinės. Nutarta tapo, kad iki ateinanczių naujų metų (1901) visiems pilnai užsimokėjusiems sanariams, naujai prisiraszantiems, būtų duodamos visos knygutės T. M. D. iszleistos. Nuo naujų metų duoti tiktai iszleidziamas paskiaus knygas. Galiausiai tapo nutarta parengti prakalbas prie progos parsikvieziant kalbėtojus isz kitur.

A. Ilgunas.

Lietuviu pasiguodims

Dr. J. Szlupai, Scranton, Pa.

Guodotinas Tautieti!

Draugystė Szv. J. K. Thomas, W. Va. laikė savo susirinkimą 1 d. Liepos ir nutarė szauktis prie Tamistos, praszdami rodos, kaip reikia apsiginti nuo tokių skriaudikų, kaip kad dabar mes esame skriaudziami nuo vietinio daktaro Hofmano. O buvo sziteip: Praėjusį pavasarį pradėjo sirgt pas mus vaikai gerklėms ir keli nunirė; daktaras H. pastatė palicomą prie durų ir nei vieno ne iszleisdavo nei įleisdavo į tą stubą kur sirgo lietuviai (prie anglikų to nedarydavo), tik vyrus, katrie pasiskundė kad neturi ką valgyt, tai tuos leisdavo į kasyklas dirbti. Dabar dvi sanvaitės atgal apsirgo pas D. vienas žmogus, tai D. partraukė daktarą isz Davis'o; tas apžiūrėjęs ligonį, pasakė, kad jis serga ant linpanczios ligos (jam skaudėjo biskį gerklę ir galvą porą dienų) ir delto liepė eiti prie vietinio daktaro. Vienok D pirm negu eiti prie to daktaro (bijodamas kad ne uždarytų stubos), pirma iszsikraustė

miestą pas szvojerį su visa szejmyna, o tąjį ligonį paliko vieną stuboje. Kaip tik vietinis daktaras H. dasigirdo kad teip D. padarė, nieko nežiurėdamas, paėmė D. ir jo szvojerį ir burdingierius ir su policijantais sugražino atgal į tą stubą, isz kurios buvo iszbe-gęs. Suvarė visus į du mažu kambariu; moteris, vaikus ir burdingierius kaip D. teip ir jo szvojerio, isz viso 13 ypatų, o ligonį vieną ant aukszto. Per sukruzimą tiek žmonių laike tokių karszezių gal ir tarp sveikų atsirasti liga, o kad nepabėgtu isz tos stubos, pastatė du policijantu ant die-nos ir du ant nakties; langus užkalė lentoms, nors tas ligo-nis yra visai sveikas. Perei-tą sanvaitę buvo keli vyrai nuėję pas tą daktarą ir praszė kad leistu į darbą; dr. atsakė kad neleisės be 5 arba 9 nedė-lių isz tos stubos, kad ne isz-nesztu ligos. Katė buvo isz-szokusi per langą, tai ją nuszo-vė, visztas ir szauodo. Tik mum dyvai kad da jie karvių neszaudo kaip D. teip ir jo szvojerio, ir da juos paczius iszleidžia parsivaryti karves isz girios arba isz miesto. Burdingierių nei vaikų ne isz-leidžia visai isz stubos. Mes matydami, kad jis laiko mus visai ant juoko, ir girdėję per laikraszezius apie Tamista, kaipo užtarėją lietuvių, susi-rinkę nutarėm klausti Tamis-tos rodos, kaip mes galėtu-mėm padaryti, kad paliuosuo-ti tuos vyrus, ir ar mes negalė-tumėm tą daktarą apskusti už-tokius jo darbus. Jeigu Ta-mista supratęs mūsų mislį ga-lėtumėt paimti virszų per su-dą, mes parsikviestumėm Ta-mistą į Thomas ir apmokėtu-mėm Tamistai kasztus ir pa-ziurėtumėm ar teisingai teip daro tasai dr., kuris su lietu-viais nežmoniszkai apsieina, neduodams gerų gyduolių ir kurio negali prisiszaukti laike ligos. Kompanija dėl jo at-

laiko ant mėnesio po vieną dolerį nuo kiekvieno mainie-rio. Tamista zinodams visas tiesas szios szalies, duokit mums rodą, ar mes negalėtu-mėm kaip norints nusikratyti jo už tokius darbus.

Dr. sekretorius.

Isz Pilipinu.

Dr. J. Szliupui!

Garbingas Tautietil!

Apie Tamstą senai jau gir-dėjau, pirmiaus jau kaip isz-keliavau isz tėvynės Lietuvos pirm 13 metų. Iszkeliavęs isz Lietuvos nuvykau į Liverpoo-lį, kur pagyvenęs pusantrų metų keliavau Amerikon 1888 m. į Shenandoah, Pa. kur tankiai Tamistą atlanky-davau ir noriai Tamistos pra-neszių susirinkimuose klau-sydavau. Isz Shenandoah nuvykau į Mass. valstiją, pas-kiaus į Illinois, kur 5 metus dirbau drato pabrake Wauke-gan, ir gerai uždirbdavau, bet budamas tarp „gerų“ draugų veik viską pragerdavau. Mat prie kokių pristoji, tai tokiu pastoji. Apie skaitymą laik-raszezių nebuvo kada mislyti. Galiausiai susimislyjau pasi-duoti į kariumenę 1898 m.; nugabeno mane į Tampa, Fla. o paskui į Santiago ant Ku-bos, kur reikėjo sergėtis, kad koks ispanas nenuszautų. Pa-sibaigus karei su Ispanija, ma-ne paleido parvezę į New York'ą. Tada vėl isz antro karto pasidaviau kariumenėn ir tada mane nubugdė į Alas-ką, kur mėnesį pabuvus gavo-me paliepiamą keliauti į Pili-pinus. Isz Alaskos iszkelia-vom 19 Geguzio 1899 m. į San Francisco, isz kur paskui 15 Berzelio leidomės į Pilipinus. Ant Honolulų salų buvome tuom kartu, kaip laidojo jų karalienę. Artinantės prie Pilipinų salų priplaukėm kal-ną, isz kurio vertėsi augsztyn ugnis. Pagal pasakas isz Lie-tuvos, buk pekla esanti vidu-

ryje žemės, akis isztempęs žiu-rėjau, ar nepamatysiu kokį velniuksztį su kabenėku, į ką įtikejau skaitydams gyveni-mus szventųjų, bet nei vieno nemaciau. Pirmą kart pa-maczius ugnekalnį (vulkaną) tamsiam žmogui, isztikrųjų rodosi kad tai pragaras. Nu-kakę į Manilą ir 5 dienas pasilsėję ėjome jau į kalnus tarp pilipiniezių laisvę pla-tinti. Ne vieną naktį duobėje pergulėjau, ne vienas tukstau-tis kulų nuduzgė, ir ne vieną susimuszimą su pilipinieziais turėjome kol juos iszblaszke-me. Nuo Gruodzio mėn. mu-sų pulkas esti Maniloje. Pi-lipiniečiai buvo padarę suta-rimą ant 25 Geguzės iszdeginti Manilą, tai mes naktimis turė-jome labai sergėti, kad to su-tarimo jie negalėtu iszpildyti. Dabar Pilipinuose yra labai dideli ir tankus lytus, viskas pažliugę, purvynas neiszbre-damas. Kariaunoje tarnauti yra nelengva ir asz nelinkiu nei vienam lietuviui to skur-do, kurį iszskurdau. Pili-pinuose gyvenimas žmonių man nepatinka. Mokyklų nėra apart puikių augsztų bažny-czių, kuriose dabar mes gyve-name. Ne vienas pilipinietis neszė ant peczių akmenį kas zin kaip toli, kol pastatė tais bažnyczias, ir matyt jiems nu-sibodus akmenis neszti, pasi-ėmė nusikratyti katalikiszko Ispanijos jungo.

„Vienybę“ gauname ir skai-tome pasidalindami. Mes czion keli lietuviai tarėmės su-sidėję prisiųsti keletą dolerių paszalpai mūsų kankintinių Siberijon, už platinimą lietu-viszkų rasztų, isztremtų.

Juozas Vosylius.

Apie „Motinele“

Senei pageidaujama „Moti-nėlės“ draugystė rods susitvė-rė, tiktai gailu kad jos sutver-tojai pasielgė senoviszku virsz-valdancziu budu. Komitetas,

tapo rinktas ne visuomenės, kaip priderėjo visuomeniszkai organizacijai, pats save iszsi-rinko, užsitvirtino ir apsirube-ziavo tuomi, kad neturintis daug pinigų neturi balso rin-kime vyriausybės. Branduo-liu to viso yra baimė ir tai ne maža. Jeigu komitetą butu rinkusi visuomenė, tai gal bu-tu tapęs maiszytas komitetas, kaip parodos, arba kunigas nei vienas nebutu patekęs į komitetą dėlei vaidų jau paro-dos komitete buvusių. Parodos prezidentas palaidojo kunigų įtekmę ir lyg tyczioms parodė, kad kunigo į visuomeniszkus komitetus rinkti negalima dėl szventos ramybės. Kokia „Motinėls“ pasekmė, matoma gana aiszkliai. Visuomenė rodosi kurezia ir aukos ne-plaukia. Keno tame kaltė, tegul sprendžia visuomenė?

„Motinėls“ mieriu yra isz-kariauti Lietuvai ir lietuviams laisvę žodžio, kelti tautos dva-sę per agitaciją, lietuviystės agitatorius szelpti pinigiszkai. Ir tikrai ant juoko tiktai „Mo-tinėls“ įstatymuose tas įraszy-ta. Argumentų geresnių ne-reikia. „Motinėls“ kasierius, kun. Szedydis, su pagelba policijos užgynė prakalbas „Lietuvos Dukterų“ draugys-tei 27 Geguzės. Tai kariavi-mas už laisvę žodžio, kelimas tautos dvasės per agitacija!!!

Man rodosi butu gerai, kad mes amerikiečiai prisidėtume prie „Daukanto Mautos“ draugystės Lietuvoje, sutver-dami jos szaką Amerikoje, isz-renkant komitetą per visuo-menę prie to prisidedanczią?

Thorp, Wis. 16 Liepos.

F. Mikolainis.

Apie Szliselburgo bastiliją.

Netoli nuo Petropylės paupi-je Nevos yra mažas miestukas su 6000 gyventojų, vadinamas Szliselburg, kur yra pastatytas kalėjimas, „gyvųjų grabu“ va-

dinamas. Pagal pranesimą „Raudonojo kryžiaus“ draugystės (dėl szelpimo politiszku prasikaltėlių) per paskutinius 14 metų, tame „gyvųjų kalėjime“ buvo 55 polytiszki prasikaltėliai, isz kurių 27 numirę; nuszausti tapo 2, pakarti 7 (kurie reikalavo nuo kalėjimo sargų iszpildymo įstatymų), pasikorė 2, viena moteriszke pasipjovė, kita susidegino; nuo džiovos numirė 8, nuo vėžio ir nukudėjimė bei kitų ligų numirė 5, isz proto iszėjo 2. Pafeista isz „gyvųjų grabo“ tapė 10, kurie nukakę į szaurrytinę Siberiją mislyjo rojui esą. Tuom tarpu Szliselburge esą 14 prasikaltėlių, tarp kurių yra ir Vera Figner, daininikė caro operos. Kaliniai daugiausiai serga ant nervų, džiovos ir skilvio ligų. Knygas jiems duoda skaityti tik tai tikėjimiszkos įtalpos, labai recai kokių pasakų arba moksliszkesnė knyga. Su gentimis labai retai daleista jiems pasimatyti arba susiraszineti.

Isz visur.

Austrijos konsulis Jeruzolime, besimaudydams tarpžeminėse jurėse, pas Jaffa, prigėrė.

Vokietijoi siautė baisyos audros su perkunijoms ir debesių pratrukimais. Mieste Wuerzburg audra sugriovė didelį namą ir užmuszė 6 žmones. Cronenberge tapė teipgi keletas žmonių užmuszta. Apie Kassel tapė visi sėjymai vandens nuneszti ir prigėrė daugelis žmonių bei gyvuolių.

Czekijoi buvo jauciamas žemės drebėjimas. 60 sudrebėjimų tėmytojai suskaitė.

Amerikos pasiuntinys isz Frankfurto, Vokietijoi, pranesza, kad dėlei brangumo visokios mėsos, net ir arklienos, esanti žmonių valgoma net szunų mėsa ir priskaitoma prie

geriausios. Valdžia užgynusi įvezimą mėsos ir gyvuolių isz užrubežės, priverzia savo gyventojus stvertis prie szunienos.

Vokietijoi praėjusę sanvaitę buvo žiemos szaltis ir pusnys, kur nuszalo daug javų. Austrijoi, Alpų žemėje, suszalo Hamburgo teatro dainininkų mokiniojas.

Poznaniuje tapo nusudytas ant dviejų mėnesių redaktorius lenkiszko laikraszcio „Praca“ už rasztą, kuriame rodyjo lenkams neparduoti savo žemės vokiecziams.

Rotterdame, sustraikavo dokių ir geležinkelių darbininkai. Straikieriai kelė demonstraciją, ant kurių tapo paszaukta kariauna, kur straikieriai suzeidė 10 kareivių. Teip tikusis kariauna tapė padauginta ir kariszki laivai net gavo paliepinimą szauti ant straikierių.

Mieste Werdau, Saksonijoi, sudegė verpinyczia firmos Hugo Schmelzer, kur 300 darbininkų liko be darbo.

Paryziuje, policija atrado dirbtuvę netikrų Brazilijos pinigų, kurie turėjo padarę net 4 milijonus frankų, vienok nieko jų dar nebuvo iszleidę.

Odesoje, per sekmines buvo lioterija vardan maskoliszko poeto Puszkino, kurios visa nauda 58,600 rublių tapė apversta ant pastatymo namų ir juose užlaikymo pavargusių maskoliszku rasztininkų senatvėje. Namai bus pastatyti vardan Puszkino. Szitą užmanymą pakėlė iszleistojas gudiszko laikraszcio p. Nabrockis, ragindamas aukauti ant to visokius daiktus ir pinigus, ir kas sanvaitę laikrasztyje garsono aukautojus su jų aukoms. Isz visokių niekniekių per lioteriją tapo surinkta tokia milžiniszka suma. Kad ir lietu-

viai teip darytu visokius laimėjimus ant tautiszku reikalų?

Vokietijoi, Graudenz'o kalėjime, keturi kaliniai užmuszė sargą. Vienas isz jų apsivilko sargo drabužiais ir prisijuosęs kardą iszvedė savo draugus per miestą ant laisvės. Du pabėgo o antruoj du pasisekė vėl sugauti.

Ukiszka draugystė isz Siedleckos gub. užmanė mokėti kiekvienam darbininkui 300 rublių, kuris per 20 metų dvarė bus savo spēkas palikęs. Dvarokai svetur daugiau uždirbdami pameta dvarus ir tujų liekasi nenudirbti laukai. Dvarų savininkai tokiu budu mislyja dvarokus, sulaikyti nuo iszeivystės, bet tie 300 rublių mažai ką gelbės tam, nes svetur darbininkai 300 rublių užpelno daug trumpesniams laike.

Mieste Rheine, Vokietijoi, 90 žmonių apsirgo nuo sugedusios arklienos.

Vokietijoi buvo daugelis kratų pas įtekmingesnius lenkus; valdžia jieszkojo rasztų ir pinigų ant prikėlimo Lenkijos. — Žvirbliai bijo kaliausės.

Paryziuje 14 d. Liepos iszkilmingai tapė apvaikszciojamos sukaktuvės maisztmeczio. Susimuszimų tarp žmonių nebuvo.

Hamburge sustraikavo 1200 garlaivių taisytojų. Valdžia negauna laivų transportams gabenti į Kinus.

Isz Austrijos tapo iszvaryti du vokiszki pastoriai — misjonieriai, kurie varė agitaciją priesz katalikus, kalbindami juos prie protestantizmo. Iszvarytiejie reikalauja dabar atlyginimo nuo Austrijos. — Dar gal pakilti karė, kaip Kinuose dėl misjonierių.

Reino provincijoi trijuose miestuose, Gladbach, Bocholt ir Kaiserslautern dėlei karės su Kinais, sustojo darbas szaudyklių pabriuose ir 2800 darbininkų liko be darbo.

Rotterdame, Olandijoi, straikuoja 12,000 dokių darbininkų. 170 laivų su tavorais turi stovėti neiszkrauti.

Popiezius iszleido piemeniszka laiszka ragindamas visus katalikus melsti Dievo vėl įvykdinimui santaikos Kinuose ir už nužodytų misjonierių bei kriksczcionių duszias.

Kinuose gyvena isz viso 17, 193 svetimžemių, kurių dėl dabar nužudys keleriopai daugiau žmonių. 1899 metuose Kinuose buvo 5562 anglų; 2440 japonų; 2335 amerikonių; 1621 maskolių; 1423 portugalų; 1183 prancuzų. Visi szitie svetimszaliai 1899 m. turėjo 933 pirklybos vietas.

Pragos vokiszkam teatre susimuszė czekai su vokiecziais. Susimuszus turėjo buti pertrauktas perstatymas ir užgesinti žiburiai. 36 pesztukus suaresztavota.

Pittstono miestas apskustas.

P. Dilionis apskundė Pittstono miestą, majorą Corcoran ir virszininką policijos Loftus ant \$40,000 atlyginimo už neteisingą suaresztavojimą. Advokatai Jenkins ir Fuller yra apsiėmę varyti tą provą.

Piknykas!

Susivienyjimo L. A. kuopa isz Glen Lyon ir Wanamie, Pa. kelia puikų piknyką sabatoje, 28 d. Liepos, Power House Ground, Wanamėje. Prasidės nuo pietų ir tęsis iki pusnackziui. Pelnas bus apverziamas ant įrengimo knygyno. Laike szokių bus prakalbos.

Visus lietuvius užpraszome atsilankyti. *Komitetas.*

Augis darbininku judėjimo Lietuvoje.

lietuviams spaudos ir t.t. Toksai veiklumas partijos nė maž neprieštarauja jos programo valyvumui, kaip luominiam, nes visuose savo veikimuose partija visada ir visur jį užlaiko....

Kaipo paveizda jos veikimo už politiškas ir tautiškas tiesas lietuvių tautos, galima paminėti platintus atsisaukimus iš priezasties atidengimo Vilniuje paminklo Muravjevui-Korikui. Šie atsisaukimai netik buvo platinami tarp kaimų ir miesto gyventojų, bet liko perspausti ir užrubežiniuose laikraščiuose įvairių vakarinių viešpatysčių...

V.

Padarysime dar sutrauką tų visų atsitikimų, kurie šiokiū ar tokiū būdu stygavoja apie augį darbininkų judėjimo Lietuvoje. Pradžia organizuoto darbo tarp darbininkų siekia 1892 metus. Pirmas susitaikinimas tam tikros partijos po vardu lietuvių social-demokratų įvyko sekančiuose 1893 m. Tokiu būdu visas judėjimas ir visa organizacija vos tik neperseniai užgimė, o per tai sprendžiant apie atliktus šio judėjimo darbus, nereikia užmiršti apie jo jaunystę. Kaip prie kiekvieno jauno judėjimo, taip ir čion, be jokio abejo, buvo daromos klaidos, iškrypimai, kurie tai įvyko ar tai iš priezasties paviršutinio, nerimto išpažinimo abelnai reikalų visos Lietuvos, ar tai dėkui karštam užsidedimui ir įtikėjimui tiems naujiems siekiams, kurie tarpe darbininkų pasklido. Kas liko netikusiai atlikta arba kas buvo užmiršta, su laiku, augant abelnam judėjimui — tikimėsi bus atitaisyta, bus papildyta. Soc.-demokratų partija neužmeta jokių galutinų rybų, per kurias jau būtų nebegalima peržengti — ji auga ir dratinasi drauge su dvasišku ir kultūrišku augiu visos tautos. Tokį jos nuolankumą prie visokių pagerinimų savo sąprotavimo, savo siekiu galima pažinti nors jau iš to, juog jau per taip neilgą da laiką savo busenos jį jau tris sykius papildinėjo savo pirmąjį programą, gerina savo taktiką. — Vadovaujančia dalimi proletarijato iš pradžios pasirodė lenkiška dalis darbininkų — todėl ten plaukė ir visa agitacija ir visi išleidimai rašliavos. Bet einant platyn visam judėjimui prisiėjo aprūpinti ir reikalus pačių lietuvių darbininkų, kuriems irgi reikalingi lietuviškieji raštai. Juo tolyn, juo šie raštai rodėsi labiau reikalingi; lietuviškoji dalis darbininkų pasirodė jau taip stipri, juog užmano pasilikti vadovaujančia visame darbininkų judėjime. Partija užmano jau išleidinėti vien tik lietuvišką savo laikraštį „Aidą Lietuvos darbininkų gyvenimo“, kurio laike 1899 m. išėjo trys numeriai.

Lenkiška kalba lieka palikta tiktai vietiniams atsisaukimams į tuos lietuvius, kurie lietuviškai nepermano. Tiesa, lenkiškai kalbai liko palikta da lygi vieta išleidinėjime „Lietuviško darbininko“,¹⁾ kurio 1899 m. išėjo tretis numeris — šis laikraštis išleidžiamas drauge lietuviškoje ir lenkiškoje kalboje. Kaip išleidinėjimą, taip rėdystę šių dviejų laikraščių, kurie iki šiol rodėsi visai neperiodiškai, paėmė ant savęs susitvėrusis užrubežyje „Užrubežinis susivienijimas Lietuviškos social-demokratiškos partijos“. Tasai „susivienijimas“ įvyko 1898 m. ir prie jo prisidėjo kaip atskirios kuopos, ar sekcijos, išsiblaškusios po miestus Europos, taip ir Amerikos lietuvių socialistai. Bet neleidami toliau į perkratinėjimą pačios tvarkos visos partijos, priminsime čion apie darbus, kurie liko padaryti ar tai per ją, ar tai per pačius darbininkus su jos pagalba.

Mes jau minėjome apie išleidinėjimą lietuviškų knygelių politiško ar socialistiško turinio per susitvėrusią 1895 m. tam tikslui kuopą. Tokių knygelių tapo išleista keletas — jos garsinamos partijos laikraščiuose. Svarbiausiu darbu partijos liko įkūnyjimas ir sutvarkinimas didelio skaitliaus straikų, kurie prisidėjo kaip prie iškovojo darbininkams geresnio buvio, taip ir abelnai prie luominio jų susipratimo ir politiško jų padėjimo. Paduoti čion pilną skaitlių suorganizuotų partijos straikų nėra galima, nės ne visi jie tapo surašyti ir pagaliaus dažnai jie taip mažai teuzėmė darbininkus, juog juos ir užtėmyti sunku buvo. Paduosime čion žinias apie tuos straikus, kurių užrašymas patilpo partijos laikraščiuose, o taip-gi ir apie tuos atsisaukimus, kurie nuo vardo partijos buvo išleidinėjami.

1896 metuose daugumas atsibuvusių straikų įvyko tarp darbininkų kurpių (šiaučių) arba gizelių. Tarpe kitų amato darbininkų liko sukelti tik keli straikai, kaip tai: šepečių dirbtuvėse, popieriniuose pabirkeliuose ir t.t.; daruose įvyko straikai darbininkų tiktai trijose vietose. Apskritas skaitlius visų straikų tų metų siekė iki 20 su 294 darbininkais dalyvavusiais juose. Iš šio skaitliaus straikų, 13 buvo darbininkų laimėta, o 7 ne. Tėsimas šių straikų apskritai imant tėsėsi po kelias dienas. Reikalavimas straikuojančių dažniausiai buvo pamažinimas laiko triuso, padidinimas algos ir abelnai pagerinimas sąlygų triusų; teipos-gi buvo mėginta permaintyti mokesčių nuo „stukos“ ant dienuio arba mėnesinio mokesčių, bet šis mėginimas beveik nenusidavė. Visi šie straikai atsibuvo Vilniuje. 1897 metuose liko užrašyti straikai ne vien Vilnaus,

1) „Liet. Darb.“ su išėjusiu No. 3 pasibaigė boišėjes.

bet ir kitų lietuviškų miestų. Kelė straikus ir-gi daugiausiai amatų darbininkai: kurpiei, siuvėjai, stalioriai, spytininkai, duonkepiei, akmeninkai, siuvėjos, skalbėjos ir t.t. Straikai pasirodė ir ant didesnių pabirkų ar dirbtuvių: straikuoja kaildirbiai, aludariai, plytininkai, darbininkai mechaniškų ir geležinkelių dirbtuvių, pagaliaus kelias ir pridieniai: žemkasiai, darbininkai prie statymo namų ar taisymo kelių. Apart minėtų reikalavimų jie įstato da ir sekančius: sugražinimo neteisingsi atstatytų nuo darbo draugų, pavelyjimo pristoti prie darbo tiems, kurie iš priezasties straikų liko nuo darbo atstatyti ir t.t. Iš viso suskaičyti 32 straikai su 3542 dalyvavusiais. Pratešimas straikų įvairauja nuo keletos valandų iki trejų mėnesių. Darbininkai laimėjo 24 straikuose ir tik 8 nesutiko tos laimės. Pagaliaus patėmyti da 4 atsitikimai boikoto kurpių ir staliorių Vilniaus ir Kauno.

Tuose taip-gi metuose buvo paleista nuo vardo partijos 15 atsisaukimų į darbininkus atskiry amatų arba į visus musų krašto. Turiniu daugumo iš jų buvo užkvietimas prie straikų, kaip vienintelio siekio pagerinti šiek tiek savo buvį; apie politiškus ir socialistiškus klausimus buvo garsinta tik keliuose iš jų.

Apie įvykusius straikus 1898 m. nėra da žinių. Pirmoje pusėj tų metų buvo paleista dešimtis atsisaukimų, iš kurių šešiuose būvo apkalbami jau klausimai socializmo ir politiško padėjimo. Apie jų turinį minėta jau yra augščiau.

1899 metuose sausio mėn. išleista tapo lenkiška knygelė „W kwestyi taktyki i organizacyi“, kame plačiai apkalbamas budas veikimo tarp darbininkų. Ten labiausiai atkreipiama atyda ant reikalingumo aprūpinti reikalus kaimo darbininkų, susipratimas kurių reikalingas kaip dėlei jų pačių iškovojoimui sau geresnio buvio, taip ir patiems miestų darbininkams, nės neturintieji atsanančio susipratimo kaimų darbininkai, persikeliant į miestus, dažnai trukdo bendrą judėjimą ir augį viso proletarijato.

Tokiu būdu iš paduotų čion žinių galima numanyti, juog „Liet. social-demokratų partija“ nuolatai stengiasi apimti platesnius rybus savo veikimo. Ji neužsiganėdina jau vien tik skriejimu reikalingumo darbininkams kovoti už savo ekonomiškus reikalavimus, bet stengiasi plačiai varyti agitaciją prie kovos už politišką laisvę ir pamatus socializmo. Drauge su tuomi ji kreipiasi prie kaimo darbininkų, daugiausiai vien tik tekalbantių lietuviškai, ir tuomi be abejo įgaus daugiaus pasekėjų ir gelbėtojų jos užmanymų.

A. Lietuvis ir N. N.
(Galas.)

LATVIU TAUTA,

KITAKART IR ŠIADIEN.

PARASĒ
JONAS SLIUPAS, M. D.

(Tāsa)

proģā atsivalninti nuo viršlaikio darbo. Be to, minystrams yra palikta tiesa atmainyti pritaikinimą tų įstatymų; taip-gi vyriausybė nepaskiria jokių korų fabrikantams už nepildymą tų įstatymų. Galiaus 2 d. liepos 1897 m. išėjo dar įstatymas apie paplatinimą priežiūros fabriku ant visos Maskolijos bei Lenkų karalystės.

Rods nauji įstatymai yra darbininkų pergale: darbininkų judėjimas įgyja legališką pamatą, darbininkai gali reikalauti pildymo įstatymų, ir žinoma anų pagerinimo. Snudumu jie to nepasieks, o tiktai vienvaline kova su valdzios ir kapitalistų tikslu. Jug tie įstatymai neapsėrgsti darbininkų nuo trukumo ir persidarbimo; tiktai moters ir vaikai ten truputį įžiuroni. Klausimo apie minimališką darbo algą, akordo (nuo stukio) darbą ir t.t. įstatymai neužkliudo; dėl pagerinimo buvo darbininkų turėtų uždrausti akordo darbus, apsergėti darbininkų ligas ir nelaimės prietikiuose, bedarbio mete ir senatvės dienose. Tiktai tada darbininkas butu paglobtas nuo bado, vargo ir rupesčio. Be to, darbininkai Maskolijoje toli-gražu neturi tiesų, panaudojamų per proletariją vakaruose Europos: jie neturi tiesos siųsti savo užstovus į įstatymdavystės įrėdnes, neturi valnybės kalbos ir pressos, negali tverti draugystės ir susirinkimus laikyti; visi keliai dėl atsivalnyjimo nuo kapitalizmo užkirsti! O juk polytiška valnybė varguoliams yra tiekpat reikalinga kaip skaidrus oras sveikam kvėpavimui. Kaip caro bernai traktavoja darbininkų luomą, galima yra manyti iš to, kad Peterburge policijos viršininkas netik liepė laistyti iš ugnagesių šmirkštynių karštu vandeniu straikuojančias 1896 m. darbininkes Lafermo fabriko, bet dar patarė darbininkėms pelnikautiesi su prostitutija, jeigu algos jų esančios per žiamos!! Nedyvas už tatau, kad Peterburge tarp 1880-90 m. susitverė pulkeliai darbininkų, idant susipažinti su vakarinės Europos darbininkų judėjimu, iki galiaus 1895 m. tos draugystėlės susivienijo į vieną didelę organizaciją — „Susivienijimas darbininkų luomos išvadavimui“, kurs ir po šiai dienai tebetriusia dėl darbo luomos išvalnyjimo iš kapitalizmo nagų, nežiurint į vyriausybės persekiojimus, kratas, areštus ir t.t. Galiaus pati vyriausybė, kuri prunkštavo ir skelbė, kad Maskolijoje darbininkų judėjimo nė buvo nei nebusi, 1898 m. 5 d. balandzio slaptame prisakyme vidaus ministerijos policijos departamento nusipurto nuo to sapno; tas prisakymas tapė išsiuntinetas gubernatoriams, miesto galvoms, policieistrams ir vyresninkams žandarmerijos: „Pastarame laike tarpe darbininkų (fabriku) sumanomai pasistiprino rugimas ir taip-gi polytiški nužiurėtų žmonių mėginimai, tulais budais, sukeldinti fabrikuose pagal išgalejimą daug straikų. Temyjimai rodo, kad stengsis pradėti straikus apričio 19 d., pagal Vakarų Europos kalendorių 1 d. geguzio, kurią dieną užrubežyje skaito už darbininkų šventės dieną. Ir todėl butinai dabar reikia atrasti įrankius dėl sukonevikimo padrutintų vilčių darbinikiškų ir fabrikuose užmanytų agitacijų,

o patį straiką nusmaugti pačiame jo daigė. Apart pastiprinimo policijos užziuros įrankių visatinai, reikia fabriku apgyventuose apgabaliuose atkreipti dvigubą atydą ant tulų agitatorių, proklamacijų pagatavyjimo, kaip ir kitų uždraustų raštų paplatinimo, ir įpatingai reikia taip vad. darbininkų propagandą pašalinti. Visus agitatorius, taip tarp inteligentų kaip tarp darbininkų, tulid iškratyti, suareštavoti ir, žiurint pagal ištyrinėjimo pasekmę, užvesti prieš juos tardymus pagal įstat. 1035 p., arba vel, kaltuosius išbanityti. Straikui įvykus, suzineje su fabriku inspekcija, reikia darbininkams tuojaus pranešti, kad jų reikalavimai netapsė temyjami ir perkratomi, pirm negu darbas bus vel pradetas. Prieg tam, darbininkams reikia duoti kuomi trumpiausią laiką dėl apsimislyjimo, ar jie nori padėti darbą, arba atsirokuoti su fabriku galutinai. Tie darbininkai, kurie su fabriku atsirokuos galutinai, kaip ir tie, kurie priešinasi atsirokuoti, tur but tulid išsiunčiami po etapu į jų gimtuve, kur pastaros kategorijos ypatoms reikia išsiųsti jų algos piningus, idant vietinės įrėdnes jiems tuos išmokėtų. Toks prisakymas, rodos, gana aiškia kalba šneka! Valdžia gelbsti „darbo valininką“ fabrikantams aplaupyti, patupdo į cypę ir potam kaipo piktadarį nusiunčia į tėviškę!

1898 m. tulų socialistų organizacijos Maskolijoje atlaikė slapta seimą ir tokiu budu tapė sutverta „Moskolijos socialdemokratiškoji darbininkų partija“; apie jos įsteigimą tapė per manifestą atvirai apskelbta. (Cion tapė „Darbininkų Laikraščio“ redakcija ir „Visatina Maskolijos bei Lenkijos Žydų darbininkų susivienijimas“ suglaustas į kruvą po vardu „Maskolijos socialdemokratiškoji partija“).

Taip pat Armėnų mokslainės visos tapė uždarytos, kur kalba nebuvo maskoliška, ir turtai mokslainių tapė konfiskuoti: esant privatiškiems sądėliams dideliams, Maskolija daug lobių pasilaupė! Armėnų sumišiniai tapė brutališkai apmalšinti. Kalėjimai tapė pripildyti maištininkais! Armėnų laikraštį „Arzag“ kugštis Galicin uždraudė išleisdinėti! Armėnai šaukėsi Sultono tarpininkystės! nors Maskolija garsinosi nuo Turkų priespaudos atvalnintoja....

Taip pat Suomijos darbininkai 15 d. spalį laikėsuejimą Helsingfore dėl apsvartymo, ar dalybauti landtago rinkimuose ar ne? Suomiais atsisakė balsuoti drauge su sekomanais ir fennomais, ir apsiskelbė savistovia partija darbinikiška.

Nelikus Lenkijos, darbininkų luomos reikalams netapė ganėdinta; Varšavos ir kitų miestų darbininkai tankiai protestavojo prieš kapitalizmą bei Maskolijų valdzios priespaudą, kaip rodo jį straikai bei demonstracijos. Nauji fabriku įstatymai netik nesutrumpino darbo laiką, bet gangreit pailgino. Nežiurint į policiją ir špiegus, Lenkijos darbininkai randa proģą parodyti savo solidariškumą tarptautiškų proletarijų armija. Darbininkų literatura platinasi, labiaus negu kitais metais. Socialistai įstengė pervesti straikus Varšavoje, Lodzėje, Fabianicoje, Dombrovoje, Bendzinoje, Cęstakovoje, Sosnovicuose, Kielcuose ir kitur.

Taip pat Lietuva nepasiliko užpakalyje. 1893 m. prasi-dėjo čion darbininkų krutėjimas, įpačiai Kaune bei Vilniuje, tarp odininkų, lentpjuvių, puodžių, popierninkų, maluninkų ir k. 1896 m. jau darbininkų įtekmė pasididino ir apėmė net laukininkus, ką liudyja trys straikai. Po geguzio šventei tapė įsteigta pirma Lietuvių darbo partija ir išdirbo Lietuvių socialistų programą. Partija išleidė „Lietuvos darbininką“,

„Liet. soc.-dem. partijos programa“, „Aidą“ ir t.t. Žodžiu ir raštu agitacija tapė platinama, taip-gi straikai įrengiami. Galiaus net susiartinimas, su Amerikos socialistais įvykęs yra.

Tuom tarpu tarp studentų Maskolijoje taip-gi visur kilo maištai, universitėtai tapė uždaryti, ir daugybės studentų pasodinti į kalėjimus. Visa bėda, kad studentai dar nesupranta reikalingumo vienytiesi su darbo partija dėl kovojimo prieš valdžią ir kapitalizmą, per ką jie greičiaus įgytu valnybę mokslo.

Ir visoj Maskolijoje žmonių dvasė yra neužganėdinta. Atsiminkime tiktai badmečių. Jau nuo 1891 m. badas beveik vienval vargina vidurines ir rytines Maskolijos rėdybas. Žinoma pasiseka kazokams bado maištus numalšyti. Valdžia bado nepripažįsta, ir nuslopina liberališkus laikraščius, kaip „Russk. Viedomosti“. Žmonės-gi parduoda savo gyvulius pigiai, maitinasi šaknėmis, ir pusiauziamine duona. Valdžia pripažįsta dėl gero žmonių gerovės tiktai šiuos įrankius — badą, cypę ir nugalavimą!! Bet valdžia dėl gelžkelių įsteigimo išleidžia milijoniškas sumas pinigų... Zemstvos gelbstisi, kaip galėdamos: Viatkos, Olonecko, Moskvos ir kitose rėdybose įrengė daugybę žmonėms bibliotėkų, gydinyčių ir mokslainių — o valdžia savo meilę dėl žmonių parodė tuomi, kad „naudingų raštų paplatinimui komitetus“ išnaikino ir Zemstvoms uždraudė steigti naujas žmonėms mokslaines!!!

Latvijoje darbininkų gyvenimas, įpačiai fabrikuose, yra labai sunkus, nesykį gan-greit lyginasi pusiau katorgai. „Kitose šalyse nuo arklio nereikalauja tiek daug darbo, kaip čion nuo žmogaus. Tėmyti reikia permier sunkų darbą, nesveiką tvaikų ir dulkių pilną orą, lyginai kaip darbininkų kazarmas, kurios nėra kuomi kitu, kaip paprastos siurbikų škiunės, į kurias per naktis darbininkai tampa uždaromi lyg silkės“, įpačiai Rygoje ir palei Lielupę Kurše. Pastaruose metuose tokios darbininkams kazarmos augte auga Baltijoje, pasidė kavojant valdžios „meilei“, įpatingai čion talpinami yra iš vidurinės Maskolijos partrauktieji valininkai ir kankinasi tie vargšai, kartais nei pavalgyti negaudami! Pamesti savo kankintojus toki darbininkai taip-gi negali, nės jie tampa gudriai sulygti ant visos vasaros, o įstatymas šaltai įsako, kad darbininkams nėra valė, išskyrus įpatingas aplinkybes, atsiskyti nuo darbo. Mat darbininko pašportas per visą darbymetę turi gulėti pas darbo davėją, o pabėgęs darbininkas, be pašporto, nėkur darbo negali gauti nei užsilaikyti ilgiaus kaip 24 adynas! Ir palei įstatymus skriaudžiamas darbininkas nėkur negali rasti paguodės nei teisos! nės vidaus ministerija išleidusi yra slaptą palėpimą 1897 m., kad visi, kurie duoda darbininkams patarmes ir pamokymus, kur ir kaip tiejie galėtu pasiskųsti ant savo bėdningo padėjimo, butu administratyvišku keliu išsiunčiami į kitas rėdybas, ir tokiu budu ten nebutu į darbą nėkur priimami! Galiaus ir čion tulose vietoje, kaip Sommerio fabrike, darbininkai 1898 m. sustraikavo ir badu tapė priversti grįžti į darbą, apart tų, kurie tapė pasodinti į kalėjimą. Ir taip išsipildo Nekrasovo žodžiai, kad Maskolijoje nerastum vietos, kur darbo žmogus nevaitotu!

Tuomi tarpu miestai Latvijoje augte auga; dėl paveizos, Liepojuje keletą metų atgal skaitome Spiesso geographi-je buvus 28,000 gyventojų, kuomet jų šiadien yra jau apie 50,000, kurių tarpe skaitosi į 25,000 fabriku darbininkų! Mat žmonių žmones privergia maži uždariai traukti į miestus.

Kurše darbininkas, dirbdamas pas tulus muižininkus vasaros mete po 17-18 adynų, pelno apie 10-15 kapeikų ant dienos (rods muižininkas mitina anam karvę, porą avių, ir pasodina porą lysių bulvių bei daržovių — tuos Latviai šaukia „vetši“), ir jeigu toks žmogus Liepojuje ar kitame mieste, prie 12 adynų darbdienio, pelno 80 kapeikų ant dienos, tai jau rodosi, kad geriaus nei negali buti ant šitos žiamės. Ir tie naujai į miestus atvykę darbininkai neretai prisideda prie numušimo algų fabrikuose. Liepojuje fabrikuose darbininkui taippat yra ne dangaus karalystė. Hageno ir Soldanio kapselių fabrikas yra tikras skerėnamis, taipat Bekerio dratų fabrikas, kur dirba į 1000 žmonių. Čion, dėl paveizdos, 1894 m. nutiko nelaimė, kur įkaitęs dratas apsvyniojo tulam darbininkui aplink kaklą ir tą ant vietos numaitojo; fabrikantas priskaitė tą bėdą darbininko neišmanumui, ir tojo našlė negavo jokio atlyginimo. 1896 m. Struppo fabrike į neuždengtus tekinius tapė įtrauktas jaunas darbininkas; fabrikantas motiną aptildė keliais šimtais rublių, ir potam tekinius uždengė, idant nebutu pavojaus: mat reikėjo žmogaus kraujo, idant fabrikantą priversti, kad išduotu kelis šimtus rublių mašinų apdengimui! Nors įstatymai liepia fabrikantams parupinti daktarą ir gyduoles darbininkui apsirgus, tai Bekeris ir Co. ir nuo to norėjo atsikratyti, įsteigdamas „ligos kasą“, į kurią darbininkai turi mokėti keletą kapeikų nuo algos, o kurių pinigų, atitraukdami iš fabriko negauna, nors nėkuomet ten nebutu apsirgę buvę! Yra Kurše rods fabriku inspektorius, kurs gyvena Jelgavoje; bet tas, ne nedarbininkų budamas aprinktas, gangreit rupinasi apie fabrikantų gerą vyną ir valgymą, negu apie darbininkų gerovę ir sveikatą. Nedyvas už tai, kad tiktai straikas darbininkus gali apsaugoti nuo visokių negandų, kaip lyginai nuo sumažinimo algos ar prailginimo darbdienio.

Nėra stebėtina, kad areštai, kratos ir polytikiški sudai šiadien Baltijoje kupliai veša. Keletą metų atgal, Europos pagasto vaitas nukako prie Kuršo gubernatoriaus prašyti vardan ukininkų, kad prailgintu terminą dėl mokesčių suvokimo. Gubernatorius atsakė: „Įmest jį ant keletos dienų į kalėjimą!“ Ir daugiau tolygių atsitikimų yra buvę. Įpačiai 1897 metas pagarsėjo savo kratomis, literatūros medžionėmis, Baltijoje. Nakčia, 19 ant 20 d. gegužio, Rygoje ir Liepojuje, žandarmerija įsilaužė į daugelio gyventojų namus ir kratė visus pakampius, knygų lentynas, net biblijos ir giesmių knygos neretai tapė į policijos namus sunėstos! Liepojuje drauge su knygomis areštavojo — advokatą Savelį, studentą Valterį, mokytinį Sagatą, du Klavu, Makenį ir Varkalą; darbininkus: J. Puhzė, Sašę, Kalninį, Liepinį, mašinistą Žinovskį ir t.t.; pirklių Korną ir tulo pagasto raštininką Grinbergį. — Jaunio mėnesyje vidaus dalykų minystras uždraudė išėdinėti dienraščiu „Deenas Lapa“ ant 8 mėnesių! — Liepos mėnesyje žandarmerija darė naujas kratas ir Rygoje suėmė „Deenas Lapas“ redaktorių advokatą P. Stučką, advokatą K. Valterį, daktarą A. Krumbergį¹⁾, kalbžinystos kandidatą J. Kavaliauską, žinomą dainių K. Vilkerį („Svanputis“), urėdninkus K. Sulcą, J. Brigaderį; darbininkus J. Dreegą ir Verneeką;

1) Krumbergis rugpjuties mėnesyje Rygos kalėjime pasikorė, negalėdamas iškęsti valdžios bernų kankinimą!

(Toliaus bus.)

Nesiusk piningu.

Daug žmonių serga ant poliucijos, kuri pasirodo laike miego arba prieš nusižlapinimo, ir jeigu iš tos nesiugdys, ji neapleis žmogų kankinusi. Žmonės turinti tą ligą kenčia nemigą, galvos skaudėjimą, pilvo užkietėjimą arba netravinimą, nervizkumą, vidurių ir nugaros skaudėjimą ir apsilpnėjimą lytiszkų kūno dalių. Jeigu tokiūse atsitikimūse reikalauji pagalbos, nesiusk piningu, bet raszyk pas mane įdėdamas marke, o asz atsisiu tau apraszymą, isz kurio tikrai iszsigydysi. Adrisūk:

John Wasel

Bow 443, Iron Mountain, V. Mich.

Vienatine Lietuviszka KARCZEMA,

uzlaikai geriausią Alų, duodu didelius stiklus, turiu visokio Vyno, ir seniausio sznapso, Avmos Cigary, uzkandis prie alaus kas liena dovanai. Nedelioms nuo 12 nakezia atidarau, dėl moteriu įėjimas ant antro floro, kiekvienam duodu visokią rodą.

L. Friedman

Cor. 4 str. & Catharine str. PHILADELPHIA, PA.

Žemlapis (mapa)

Lietuviszkai-Latviszko kraszto, iszleistas inžinieriaus A. Maciejausko, lietuviszkoje kalboje, atspaustas lietuviszkomis literoms, didumas 29X31 col., gaunamas „Vienybės Lietuvininkų“ redakcijai, su prisiuntimu už 65 ct.

Ant naudos parodos.

„Vienybės“ redakcijai prisiuduoda szios dvi knygutės ant naudos parodos.

Suskaita arba statistika visų lietuviszkų knygų atspaustų Amerikoje nuo pradžios lietuviszkos Amerikon emigracijos iki 1900 metų. Pysl. 35. 25ct.

Atsiszaukimas lietuvių į visą civilizavotą srietą lietuviszkoje, lenkiszkoje, prancuziszkoje, angliszkoje ir vokiszkoje kalbose. 10 ct.

Už \$500 in Europa

dėl visų prie lengvo darbo ant Hamburg ir Bremen linijų ir pasazierinių laivų, atsiszaukit pas

HENRY J. JACOBS

38 Canal str. NEW YORK

Neskaityk!**Hallo! kur eini?**

— Einu pas Jankauską iszsigort, nes jis uzlaiko gardžiausią Alų, Vyną ir Degtinę visam Waterburyje.

— Na, kad teip, tai eisiu ir asz, nes asz to pirmiaus nežinojau.

— Tokius gėrymus, kokius jis uzlaiko, geria Lietuviai, ponai, karaliai, kunjgai, ubagai ir szeip „dzeltamoni“.

— Pas jį Cigary laivas atplaukia kas mėnesis net isz Kubos.

Nepamirszkite adreso.

J. A. Jankauskas

768 Bank str. Waterbury, Conn.

„Varpas“

ir

„Ukininkas“

Izleidžiami Lietuvos apszvietunų kas mėnesis, ant metų kasztuoja po \$1,00. Uzsiraszant tuodu laikraszcziu, pinigūs reikia siusti ant szito adreso:

Herrn D. Saunius

in Rokaiten

per Neukirch, Ostpr.

LIETUVISZKAS KRIAUCZIUS Kaz. Miliszauskas

236 E. Market str. Wilkes-Barre, Pa.

Siuva puikiausiai visokius siutus pagal naujaisią madą, duoda druta ir gerą materiją ir už pęre prekę.

Teipogi senus ant naujų perdirba.

Visi pas savo Tautietį.

Žemlapis Lietuvos ir Latvijos

lietuviszkoje kalboje, atspaustas lotiniszkomis literomis Peterburge, gaunamas pas

Inžinieriu A. Maciejevski

Nevskis p. n. 111 b. 73.

PETERSBURG RUSSIA.

Prekę 1 rubl. už exempl. su prisiuntimū; imant 10 exempl. 20% rabato.

**ONLY \$5.00**

SEND US \$5.00 as a guarantee of good faith and we will send you any fire proof safe by freight, C. O. D., subject to examination. You can examine it at your freight depot and if you find it the equal of any fire proof combination lock iron and steel safe made and about one-third the price charged by others for the same size and grade, pay your freight agent our special factory price and freight charges, less the \$5.00 and we will return your \$5.00. 100-lb. combination lock safes for the home, \$6.95; 300-lb. office and store safes, \$11.95; 500 lbs., \$17.95; 700 lbs., \$21.95; 1000 lbs., \$28.50; 1250 lbs., \$33.50; very large double outside and double inside door safes for large business, factory, jewelry or bank, 50 inches high, 2400 lbs., \$63.75; 68 inches high, 3000 lbs., \$89.75. Freight averages 25 cents per 100 lbs. for 500 miles; for 1000 miles, 40 cents. WRITE FOR FREE SAFE CATALOGUE and special liberal C. O. D. offer. SEARS, ROEBUCK & CO. Chicago.

Vien del vyru.

Dovanai pakeli naujo iszradimo gyduolių prisiusime pacztu tik koris priduos savo adresą.

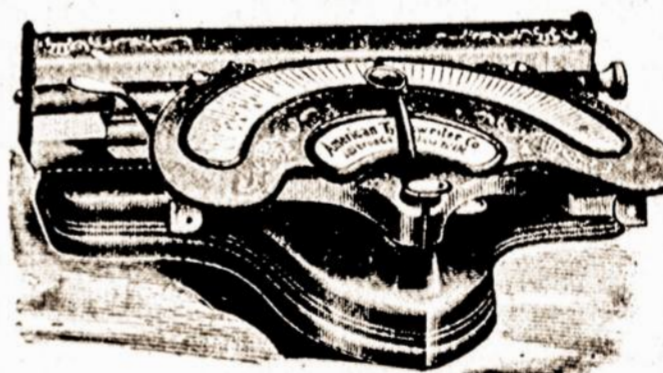
Kuris sugražins sveikata trumpam laike.**A. E. Robinson M.D.C.M.**

tuojaus pertikrins kaip lengvai gali iszsigdyti savo silpnumus, jeigu vortosi tam tikslui atsakanczes gyduoles. Institutas neaprobeziuoja, bet kuris tik raszys, aplaikyta dovanai pakeli uzpezcetyta kad nebutų kokio apsirikimo prieszai apgavystę. Raszik tuojaus.

Dovanai prabos pakelis pasekmingiausiu gyduoliu bus prislustas keznam ir paczta, kuris paraszys State Medical Institute. Tos gyduoles daugybei vyru sugrazino sveikata, kurie per daugeliu metu kentėjo proto ir kuno ligas pacinanczias nuo jaunystes, uz tad Institutas prizada koznam kuris atsizauks, prislust pakeli dovanai.

Koznas kuris jauzcia ant lytisz osilpnumo pacinanczio nuo jaunystes, kuris silpnina spėkas ir atmintį, sukella dieglius strėnose arba nevaldymo lytiszkų dalių gali sugrįztį sveikata gydamaais namie.

Tos gyduoles turi neapsakomą paeckmę nes jos atsiekia auszkadytas vietas daduodamas drutybę kur labiausia reikalinga. Iszgydo kozną ligą iszvarinėje viokius nesmagumus isisėnėjusius nuo keliu metu per nonaturaliszka pasielgimą iszgyvo kiek vienam atsitikime. Daeiznok State Medical Institute, 320 Elektron Building Ft. Wayne, Ind., o aptarėti trumpam laike pakeli gyduoliu dovanai. Institutas nori pagelbėti daugybei tokiu vyru kurie negali apieist savo namus ir nusiduoti į gydynes; tai dovanai prisiustas pakeltuojuas pertikrins kaip lengvai gali iszsigdyti savo silpnumus, jeigu vortosi tam tikslui atsakanczes gyduoles. Institutas neaprobeziuoja, bet kuris tik raszys, aplaikyta dovanai pakeli uzpezcetyta kad nebutų kokio apsirikimo prieszai apgavystę. Raszik tuojaus.

AMERICAN \$10. TYPEWRITER.**Szita maszina del drukavojimo laiszku.**

Apie jos gerumą tai ji pati kalba, jas kad ją vartoja tas ir kitam pasako kad verta pagyrimo, ir koznam uzsimoka turėti tokia maszina už tuos pinigus, kuri parsiduoda ant dviejų prekių.

No 1. American Typewriter dailiam metalo bokse \$10 co
No 2. American Typewriter prastam bokse 8.00

No 3. PRACTICAL, yra kitokios formos 4.75

Prie koznos maszinos duodu dovanų, vieną tuziną popieros su Vytauto paveikslu ir vieną tuziną geros linen popieros, jei nori prisiusk \$2 ant užtikrinimo, o iszsiusiu masziną per expressą C. O. D. už kokią prekę norėsi.

Wm. J. PETKON,

305 N. Main str.

BROCKTON, MASS.

TAMAS PAUKSZTIS**Parduoda Laivakortes**

ant visokių kelių (linijų) jurėmis kuomi pigiausiai ir ant drucziausių bei greicziausių laivų. Pinigus persiunczia į visas dalis svieto. Kad pinigai neprapultų ir greitai nueitų į tevynę, tai siuskite per **TAMA PAUKSZTI** 123 N. Main str. **PITTSTON, PA.**

Teipogi T. Pauksztis uzlaiko didelį sztorą visokių valgomų daigtų, dideliam pasirinkime czeverykų, marszkinų ir t